

Internationale Steltloper Telling (International Shorebird Survey - ISS)

Handleiding voor ISS Vrijwilligers

Voor de Internationale Steltloper Telling (ISS) zoeken we nieuwe vrijwilligers!!

Elk jaar trekken miljoenen steltlopers van hun broedgebieden in het hoge noorden naar hun overwinteringsgebieden in de zuidelijke tropen. Tijdens deze noordelijke en zuidelijke trek, stoppen zij in vele gebieden om energie op te slaan en/ of om te rusten. Veel van deze gebieden zijn nog onbekend, of zijn bekend tot op zekere hoogte. Vaak is er weinig informatie beschikbaar over wanneer, welke aantallen, en welke soorten gebruik maken van een bepaald gebied.

Daarom bestaat ISS! Om deze specifieke vragen te beantwoorden.

Het zou geweldig zijn als je ons zou kunnen helpen met het tellen van steltlopers in een voor jou gemakkelijk bereikbaar gebied tijdens de trek van en naar hun broedgebieden, dus tijdens de noorderlijke en zuidelijke trek.

De hier gepresenteerde handleiding is geschreven met als doel om jou als vrijwilliger te informeren over het hoe en wanneer verrichten van de tellingen. Dit om er voor te zorgen dat de tellingen zo consistent mogelijk worden uitgevoerd en de data dus makkelijk te vergelijken en te analyseren is. We hebben geprobeerd om de handleiding zo kort en simpel mogelijk te houden, zodat het voor iedereen makkelijk en aantrekkelijk is om mee te doen.

We hopen dat je deel wil uitmaken van ISS om meer van steltlopers te leren met behulp van reguliere tellingen. Alleen met deze informatie kunnen we belangrijke gebieden identificeren en helpen hun habitat te beschermen!

Heb je vragen over steltlopers of over deze handleiding, neem dan gerust contact met ons op!

ISS Handleiding

Frequentie en timing van de tellingen

Je kan op drie manieren mee doen met ISS, variërend van 3 tellingen per maand tot 1 of 2 tellingen per jaar. Uiteraard hoe vaker je telt, des te beter, maar dit hangt natuurlijk af van je beschikbaarheid en de bereikbaarheid van je gekozen gebied.

Optie 1. Onze voorkeur gaat uit naar 3 tellingen per maand gedurende de noordelijke en zuidelijke trek, met ongeveer tien dagen tussen elke telling. Op deze manier krijgen we o.a. inzicht in aankomst en vertrek van de steltlopers, maar ook de duur van hun verblijf in het gebied. In tabel 1 zijn mogelijke data gepresenteerd als richtlijn voor je tellingen. Ook tussen de twee trekperiodes is het interessant om tellingen te verrichten, indien mogelijk. Dit geeft namelijk inzicht in hoeveel steltlopers in het gebied overwinteren of overzomer¹.

NB: Vrijwilligers die in Centraal-Amerika, het Caribisch gebied, en het noorden van Zuid-Amerika steltlopers tellen (Aruba, Colombia, Suriname, etc) kunnen het beste al in begin augustus beginnen met hun tellingen wanneer de vogels al arriveren vanuit het noorden. Meer in het zuiden van Zuid-Amerika kan men in principe in begin September beginnen met tellen. Tijdens de noordelijk trek kunnen vrijwilligers in Centraal-Amerika, het Caribisch gebied, en het noorden van Zuid-Amerika iets later beginnen dan vrijwilligers meer in het zuiden.

¹ Met name eerstejaars steltlopers, maar vaak ook volwassen steltlopers die niet 100% fit zijn, slaan vaak de noordelijk trek een jaartje over en blijven in de tropen tijdens het broedseizoen, Dit noemen we "overzomeren".

International Shorebird Survey - ISS

Tabel 1.

Zuidelijke trek	Overwintering	Noordelijke trek	Overzomerling
15 Augustus	5 December	5 Maart	15 Juni
25 Augustus	20 December	15 Maart	25 Juni
5 September	5 Januari	25 Maart	5 Juli
15 September	20 Januari	5 April	15 Juli
25 September	5 Februari	15 April	
5 Oktober	20 Februari	25 April	
15 Oktober		5 Mei	
25 Oktober		15 Mei	
5 November		25 Mei	
15 November			
25 November			

Als je optie 1 kan invoeren in je gekozen gebied, probeer dan zoveel mogelijk de tellingen op de gegeven data te realiseren, of in ieder geval +/- 3 dagen rond de gegeven data. Maakt u zich niet ongerust als het soms niet lukt. Ook minder frequente tellingen zijn altijd welkom (zie ook optie 2 en 3)!

Optie 2. Als 3 tellingen per maand iets te vaak is, dan is een tweede optie om elke 15 dagen een telling te verrichten (dus 2 keer per maand) tijdens de noordelijke en zuidelijke trek. Een of twee tellingen tijdens de periode van overwintering en overzomerling, is hierbij ook welkom indien mogelijk.

Als richtlijn:

- 1 telling elke 15 dagen tussen 15 augustus en 30 november;
- 1 of twee telling(en) in de maanden december en januari;
- 1 telling elke 15 dagen tussen 15 februari en 30 mei;
- 1 of twee telling(en) in de maanden juni en juli.

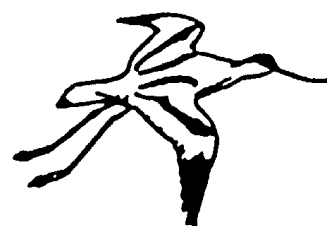
Optie 3. Mocht je gebied moeilijk bereikbaar zijn of mocht je weinig tijd hebben, dan is het misschien mogelijk om tenminste een telling per maand te verrichten. Meer tellingen is natuurlijk altijd beter, maar 1 telling per maand is altijd beter dan geen telling. Het belangrijkste zijn de tellingen tijdens de zuidelijke en noordelijke trek, dus probeer op die perioden te focussen.

Belangrijk...

In het algemeen geldt dat hoe meer tellingen er over een lange periode worden verricht, des te waardevoller een tellingsreeks wordt t.b.v. wetenschappelijke analyse. Een minimum van één telling per maand is uiteraard beter dan helemaal geen telling, maar we willen er nogmaals op wijzen dat de tiendaagse tellingen zoals hierboven beschreven (optie 1), de meest nuttige gegevens opleveren.

Tijd en locatie van de telling

Voor kustgebieden geldt dat tellingen moeten worden uitgevoerd op het optimale tijdstip met betrekking tot het getij. In sommige gebieden kan dit zijn bij vloed wanneer de steltlopers naar hoger gelegen rustgebieden vliegen, en in sommige gebieden kan dit zijn bij eb als de steltlopers aan het voeden zijn. Zorg er altijd voor duidelijk aan te geven wat het tij is tijdens de telling!. De volgende codes kunnen worden gebruikt: 1 = Hoog tij/ vloed; 2 = bijna hoog, tijdens vloed; 3 = bijna hoog, tijdens eb; 4 = half tij, tijdens vloed; 5 = half tij, tijdens eb; 6 = bijna volledig laag tij, tijdens vloed; 7 = bijna volledig laag tij, tijdens eb; 8 = laag tij/ eb; 9 = niet waargenomen, niet van toepassing, of waarnemingen gedaan gedurende meer dan één van deze perioden. *Noteer ook altijd de geschatte tijd van uw telling.*

International Shorebird Survey - ISS

Bij gebieden gelegen in het binnenland graag de tijd noteren en aangeven of de waterstand in het gebied (indien een wetland) normaal (N), Hoog (H) of laag (L) was.

Het overnemen van een ISS telgebied

Als je in een gebied gaat tellen dat voorheen door iemand anders werd geteld of wanneer je tijdelijk de telling van iemand overneemt in een ISS telgebied, probeer dan zo goed mogelijk het zelfde gebied op de zelfde manier te tellen. Raadpleeg degene die eerder in het gebied telde en vraag naar de route en tijdstip. Als er wijzigingen nodig zijn ten opzichte van het tijdstip van de telling of de specifieke route, dan moet die worden aangegeven aangezien een verandering effect kan hebben op de tellingen.

NAUWKEURIGHEID VAN DE TELLING

Het kan best ingewikkeld zijn om duizenden kleine steltloperjes te tellen op een strand of in een zwerm in de lucht, en we zullen je ook niet vragen om dat te proberen. Wel willen we graag weten of je telling exact is, een berekende schatting of een schatting uit de losse pols. Een berekende schatting is wanneer je een deel van een groep steltlopers telt en vervolgens het aantal extrapoleert om een schatting van het totale aantal te verkrijgen. Een schatting uit de losse pols (ook wel "guesstimate" genoemd in het engels) is wanneer je naar een groep kijkt en het aantal vogels in een oogopslag schat. De meeste tellers gebruiken deze methode bij hele grote zwermen. Om duidelijk te maken waar je telling op gebaseerd is plaats een sterretje (*) als het een totale telling is, plaats twee sterretjes (**) als het een berekende schatting is. Als je telling een schatting uit de loss pols is, graag het getal omcirkelen. Als je jouw data digitaal opstuurd, zet dan de soort telling naast het getal.

IDENTIFICATIE VAN SOORTEN

Het is natuurlijk onmogelijk om altijd alle steltlopers die we zien op de juiste soort te identificeren. Vaak is het bijvoorbeeld niet praktisch om naar een grote zwerm te kijken en bijvoorbeeld alle van de 5000 aanwezige *Calidris pusilla* een voor een te identificeren. De meesten onder ons bekijken een deel van de zwerm en noteren dan dat het allemaal *Calidris pusilla* zijn, zonder aandacht te schenken aan de mogelijkheid dat er bijvoorbeeld een paar *Calidris mauri* tussen zitten.

Van de ISS vrijwilligers vragen wij om **alleen** de daadwerkelijk geïdentificeerde vogels te noteren. Dus als je 100 *Calidris pusilla* identificeerd in een zwerm van 5000 *Calidris sp.*, noteer deze telling dan als "100 *Calidris pusilla*" en "4900 *Calidris sp.*". Als je geen van de steltlopers hebt geïdentificeerd, maar je gaat er vanuit dat ze allemaal *Calidris pusilla* waren, noteer de telling dan als 5.000 *Calidris sp.* Als je niet zeker weet of een zwerm uit de *Calidris alba* bestond of verschillende andere *Calidris sp.*, maak dan een nieuwe rij genaamd "*Calidris sp./ Calidris alba?*" of eventueel shorebird sp.? "

Kortom, weersta de verleiding om nauwkeurigheid te presenteren die niet bestaat!

RAPPORTEREN

ISS vrijwilligers kunnen hun tellingen direct op eBird (www.ebird.org) zetten via internet. Dit kan terwijl je in het veld aan het tellen bent met je smartphone, of later op een computer.

Om de ISS data te uploaden gebruik je simpelweg de **ISS eBird Protocol!**

Kies "International Shorebird Survey" in het keuzelijstje onder "**OBSERVATION TYPE**" (zie fig. 1). Deze optie is dus ook te vinden op de eBird-app op je Smartphone (Android en I-phone).

Figuur 1. Locatie van het protocol selectie menu in eBird

The screenshot shows the 'Date and Effort' section of the eBird form. The 'Observation Type' dropdown menu is highlighted with a red oval, showing the 'International Shorebird Survey (ISS)' option selected. The form includes fields for 'Observation Date' (Jun, 2018), 'Start Time (AM/PM)' (Use 24-hour Clock), and 'Duration' (hrs, min).

BELANGRIJK!

Als je nog niet eerder eBird hebt gebruikt moet je eerst een account aanmaken. Dit is gemakkelijk te doen door te klikken op "**Create account**" en de instructies te volgen. Zorg ervoor dat je altijd een naam en emailadres vermeldt, voor het geval we contact met je moeten opnemen.

Als je al een gebruiker van eBird bent, dan kunt je dus gewoon je bestaande gebruikersnaam en wachtwoord gebruiken om in te loggen en ISS-gegevens te uploaden. Neem contact op met Marshall Iliff (mji26@cornell.edu) als je hulp nodig hebt bij het herinneren van je eBird gebruikersnaam en/ of wachtwoord.

Gebruik alstublieft het ISS eBird PROTOCOL voor het verzenden van je data!!!

Waarom moet je het ISS-protocol op eBird gebruiken in plaats van het "algemene" eBird protocol?

Als je data upload via het ISS protocol gaan we ervan uit dat je specifiek steltlopers hebt geteld en kunnen we makkelijk data vergelijken met eerdere bezoeken of met andere gebieden. Als de steltloperstellingen via het algemene protocol upload, dan is het voor ons moeilijker om deze data in de database te vinden en te gebruiken ter vergelijking. Juist de analyses zijn erg belangrijk voor het behoud van steltlopers. Als je het ISS protocol gebruikt, kan je gewoon een complete lijst uploaden, inclusief vogels die niet tot de steltloperfamilie behoren.

Kortom, doormiddel van het rapporteren via ISS in eBIRD worden je tellingen opgeslagen in de ISS database en kunnen zo dus gebruikt worden voor het analyseren en stellen van prioriteiten op het gebied van de bescherming van steltlopers en de gebieden waar zij op vertrouwen.

International Shorebird Survey - ISS

Als je hier verder vragen over hebt, neem dan contact op met Marshall Iliff (mji26@cornell.edu) of Arne Lesterhuis (alesterhuis@manomet.org).

OOK ALS U NOG ANDERE VRAGEN HEEFT OMTREND ISS OF EBIRD, neem gerust contact met ons op!

Als u er liever voor kiest om niet eBird te gebruiken, kunt je gewoon uw tellingen via de mail sturen (alesterhuis@manomet.org). Dit kan direct na de telling of aan het einde van de telperiode, wat je maar het beste uitkomt. Rapporten kunnen ook als e-mail bijlage worden verzonden naar iss@manomet.org. Aangezien we soms problemen hebben met de mailserver, vragen wij je om altijd een kopie te sturen naar alesterhuis@manomet.org.

EN ALS LAATSTE...

Geniet van het observeren en tellen van steltlopers. We hopen dat deze handleiding kan bijdragen aan het plezier hiervan, en zeker niet afleidend werkt. Mocht het toch de pret wat drukken, doe dan geen telling en geniet gewoon van de steltlopers en de natuur. Als je commentaar of suggesties wilt sturen, doe dit dan gerust! Het ISS project is een gezamenlijke inspanning gebaseerd op de hulp van vrijwilligers ... samen verzamelen we informatie die uiteindelijk de steltlopers ten goede zal komen. Alle hulp en suggesties zijn welkom!

Website links:

ISS information and protocols - <https://www.manomet.org/project/international-shorebird-survey/>
USGS Shorebird monitoring techniques manual -
<http://www.pwrc.usgs.gov/monmanual/techniques/shorebirdsnonbreedingsites.htm>
U.S. Shorebird Conservation Plan - <http://www.fws.gov/shorebirdplan/>